

Lőrinc Katalin

Skandináv dizájn

AZ ANDERSSON DANCE VENDÉGJÁTÉKA

A kortárs tánccról (pontosabban arról a mozgástrendről, melyet mintegy tizenöt-húsz éve így neveznek) mára bátran elmondható, hogy nincsenek jellemzően nemzeti irányzatai: Olaszországban hasonló mozdulatsorok készülnek (hasonlóképpen nemzetközi összetételű előadókkal), mint Norvégiában, Portugáliában vagy Dániában. A tánc (a test, szellem, lélek... sorolhatnám, mi is kell még hozzá) talán még sosem tanúsította annyira, mint mostanában, hogy az ember – bárhol is éljen – ember. Azt, hogy milyen egy színházi előadás, melynek a tánc, az emberi test csupán az egyik alkotóeleme, már számtalan hangyi, képi, egyéb érzéki tényezők is eldönthetik. Ilyen alapon pedig akár még el is helyezhetők valahol a világban.

Ugyanilyen alapon helyezhető el a svéd Andersson Dance előadása is oda, ahová kritikusai is helyezik: az északi fények világába. A *Ready to Explode* (Robbanásra kész) című Örjan Andersson-darab ugyanis alapvetően nem a mozgásanyaga által kerül különleges helyre, hanem elsősorban a látvány és a zenei hangzás alapján.

Különleges térben vagyunk (Jens Sethzman képzőművészé): hófehér, hűvösen világított szőnyegalap, fekete oldalfüggönyök, a mennyezetről a játéktérbe függesztve pedig egy óriási, glóriászerű körelem uralja a látványt. Nincs itt az égvilágon semmi más, egy építőkockára (afféle házikó alakúra) emlékeztető hófehér tár-

gyat kivéve, melyet a táncosok néha megérintenek, elmozdítanak, ide vagy oda döntenek.

Különleges a hang is (Keith Fullerton Whitman anyaga): azonnal egy sejtelmes világba visz, és tágnak, mélynek, öblösnek érezzük. A különleges morajvilágtól a fémesen ütemes motívumokig széles skálán mozog a hanganyag.

Mindkét érzéki hatás, a fényeké és a hangoké, afféle igazi *high-tech*: valódi XXI. század – sőt abban is mint ha már előbbre járnánk valamivel a saját időnkénél. Az „elem” viszont, amely itt is megmaradt olyannak, amilyen már időtlen idők óta – az maga az ember. A zsigerből mozduló-lendülő, izomból csavaró, dobantó, tépő, semmilyen technika által meg nem másítható ember.

Egyenként lépnek a térbe. Ruganyosan, sportosan, szelik-hasítják. Itt mindenki önazonos: négy férfi, majd végül, meglepetésként, az egyetlen nő. Az utóbbi nem is akármilyen nő: mindőjükénél jóval magasabb, kemény léptű amazon, s ez már alapszabványos kapcsolódást hoz létre a szereplők között. De az előadáson szerencsére ez a látványos „szereposztás” nem kap eltűnt hangszínt: nem lesz belőle ziccer. A kezdeteket a fiúk uralják (igen szép, harmonikus és „technikás” ketőst látunk az elején, ettől eltekintve mozgásuk kemény, robot jellegű, alapvetően Cunningham-stílust alkalmazó), a női princípium kicsit később – mintegy meglepetésként – kezd hangsúlyt kapni. Ugyanakkor semmilyen elem, semmilyen látvány nem kap konkrét jelentést (olyat, amelyet a szerzői szándék kényszerítene

rá); szabadon bánhatunk a képekkel, saját belátásunk szerint. A lila, a kék, majd a zöld különös fényárjai érzéki erővel hatnak, s ez nem mond ellent annak, hogy van valami távolságtartóan hűvös ezekben a fényekben, melyek a vakítóan fehér szőnyegről s az „égi” karikáról visszaverődnek, s közegükben az egyszerű fekete ruhás táncosok mozognak. Lehet, hogy az erős piár teszi, de itt óhatatlanul beugrik: Észak, Skandinávia, hó, jég, sarki fény... És távolságtartó maga a mozgás is: tiszta, egyszerű, visszatérő formákkal, logikus mozdulatpályákkal. Még a finom ironia is távolságtartó, de a harmónia is.

A darab vége felé ugyanis a „robbanni készülő” dinamika egyre líraibb lesz, egyre több a mozdulatokban a személyes, mígnem végkéjfelet gyanánt egyedül marad egy férfi (olyan hosszan és olyan egyedül, mint eddig senki), s egy egészen éteri finomságú, mégis sziklaerős szótól prezentál. Eldad ben Sasson (nevének kiemelése nem mulasztható el) felteszi a pontot az *i*-re: technikai tisztaságával, bravúrával, valamint átszellemültségével. Ugyanakkor mégis mintha elúsztatná, nyitva hagyná a művet: sziporkájának nincs levezetése, folytatódhatna is akár...

Mind az öt táncos remekel. Nem mind svédek, ők maguk tehát nem jellemzően a skandináv dizájn. A sokszínű csapat szabadúszó tagjai – a vendégjáték kedvéért – a világ különböző tájairól tértek vissza Anderssonhoz, s Budapesten, a Trafóban (ahol felléptek) próbálták be az előadást; két év után először, öt nap alatt.

Szoboszlai Annamária

Megértő teregetés

3. WORKING TITLE FESTIVAL, BRÜSSZEL

Ez az írás egy Brüsszelben megrendezett fesztiválról (3. Working Title – Munkacím – Festival, 2009. december 3–12.), a hozzá kapcsolódó tánckritikusi műhelymunkáról (Critical Endeavour – Kritikusi igyekezet) és néhány elgondolkodtató részletről számol be.

A tíz ország – Törökország, Bulgária, Szlovénia, Románia, Magyarország, Ausztria, Belgium, Egyesült Királyság, Svédország, Franciaország – különféle, táncművészethez kötődő intézményeit (Magyarországról a Műhely Alapítványt) tömörítő európai hálózat, a Jardin d'Europe (Európa-kert) egy-egy fiatal táncszakírónak/kritikusnak adott lehetőséget, hogy a Critical Endeavour

program meghívottjaként az ismerős hazai terepnl messzebbre tekintsen. A svéd és a francia küldött hiányában azonban csak nyolcan láttunk munkához két tapasztalt szakember, Anna Tilroe (Hollandia) és Pieter T'Jonck (Belgium) vezetésével.

A tavaly debütált kezdeményezés célja nem csupán a fiatal kritikusok „továbbképzése”, de a köztük/köztünk kialakuló személyes kapcsolatokon keresztül egy szakmai hálózat létrehozása is, amely megkönnyíti az előadó-művészet terén folytatott, időnként országhatáron átívelő kutatásokat, a dokumentálást, a tapasztalatcserét. A beszélgetések során felmerült egy internetes felület működtetésének lehetősége is, ahol a különböző országok szakírói publikálnák aktuális cikkeiket,